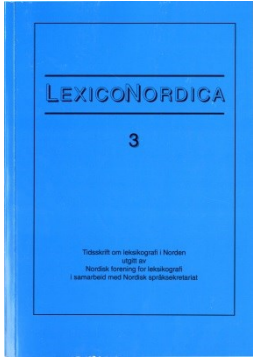

LexicoNordica

Forfatter:	Trond Trosterud	
Anmeldt værk:	Turid Farbregd og Hannele Seppinen. 1993. <i>Finsk-norsk ordbok</i> . Oslo: Universitetsforlaget.	
Kilde:	LexicoNordica 3, 1996, s. 335- 344	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Marketta Sundman

Turid Farbregd og Hannele Seppinen: *Finsk-norsk ordbok*. Oslo: Universitetsforlaget 1993.

Med *Finsk-norsk ordbok* (FNO) er talet på ordbøker mellom finsk og norsk fordobla (også den første stod Turid Farbregd bak, den gongen i samarbeid med Aili Kämäräinen). Sjølv om FNO naturleg nok er ei viktig hending for norske fennistar og finske nordistar, fortener ho merksemd også frå leksikografar, for dei (både heldige og mindre heldige) løysingar forfattarane har vald til ein del klassiske ordboksproblem. Men først ein kort presentasjon av FNO.

FNO inngår i Universitetsforlagets mellomvektarserie (ei rekke ordbøker frå framandspråk til norsk, større enn lommeordboka, men mindre enn storordboka). Ho skil seg frå forgjengaren sin (*Finsk-Norsk Norsk-finsk lommeordbok*, 1978 (NFL)) ved at ordforrådet er større (23.000 ord mot i underkant av 11.000 finske oppslagsord i NFL. Merk likevel at den norske delen i NFL er større, omtrent 22.000), ved at det i mange tilfelle er gitt eksempelsetningar for bruk, og ved at FNO gir grammatiske opplysningar om dei finske oppslagsorda der NFL gav opplysningar berre om dei norske.

Symmetri

Som allereide nemnt har FNO finske, men ikkje norske grammatiske opplysningar, ho er med andre ord *asymmetrisk*, i likheit med NFL, som er asymmetrisk den andre vegen. Dei fleste tospråklege ordbøker er asymmetriske. Dette gjeld særleg der mest alle brukarane brukar boka same veg, men og i mange andre tilfelle. Det nederlandske forlaget van Dale har som politikk å fordele dei grammatiske opplysningane, slik at med to storordbøker engelsk-nederlandsk / nederlandsk-engelsk vil opplysningane om engelsk stå i det eine bandet og om nederlandsk i det andre. Sjølv er eg motstandar av asymmetriske ordbøker, av følgjande grunnar: Som språkinnlærarar treng vi dei grammatiske opplysningane om framandspråket både når vi slår det opp i ei L2-L1-ordbok (for å lære det), og når vi leitar dei opp via ei L1-L2-ordbok (for å bruke det). Med asymmetriske ordbøker treng vi dermed ideelt sett fire ordbøker for kvart språkpar for å gjøra alle til lags. Mellom store språk som tysk og engelsk er ikkje dette noko problem, men det er utopisk å tenke seg fire ordbøker sjølv mellom såpass store språk som norsk og finsk (for

ein meir utdjupande argumentasjon sjå Bergenholtz 1995 og dei referansane han siterer). To vakre eksempel på symmetriske ordbøker har vi i Davíðsson og Holms *Svensk-isländsk ordbok / Sænsk-íslendsk orðabók* frå 1982, og i Valerij Berkovs *Russko-norvezjskij slovar' / Russisk-norsk ordbok* (Moskva 1987, sjå nedanfor), så reint teknisk er det ikkje noko problem å produsere dei. Det som eventuelt talar mot symmetriske ordbøker, er for det første at framstillinga kan bli tyngd av mange grammatiske opplysningar viss både oppslags- og særleg forklaringsord skal vera grammatisk merkte. Det andre momentet som talar mot symmetriske ordbøker, er tilfella der alle potensielle brukarar kjenner det eine språket betre enn det andre. Eit slikt tilfelle har vi for *Åarjelsaemien-daaroen baakoegærja / Sydsamisk-norsk ordbok* (Bergsland og Mattson Magga 1993), der samtlege sørsamiskspråklege beherskar norsk/svensk betre enn sørsamisk på dei aller fleste samfunnsområde. Ordboka er asymmetrisk, og gjev opplysningar berre om dei sørsamiske oppslagsorda, noko som er forståeleg i dette tilfellet. Men i svært mange andre tilfelle er det ikkje slik, og for FNO har begge brukargrupper like stort behov dei grammatiske opplysningane om det andre språket. Ei eventuell nyttgåve av ordboka bør absolutt innarbeide grammatiske opplysningar også om dei norske orda, ikkje minst med tanke på salstala (det er **langt fleire** finnar med norskkunnskapar enn omvendt, for å uttrykke meg forsiktig).

Grammatiske opplysningar for dei finske orda

FNO følgjer systemet i *Suomen kielen perussanakirja* (SKP), med ein tabell med 51 ulike nominale og 27 ulike verbale bøyingsmønster, fortløpande nummerert frå 1 til 78. Talet 39 bak oppslagsordet **aavistus**³⁹ anelse tyder at ordet blir bøygt etter 39: *vastaus* : *vastauksen* : *vastausta* : *vastaukseen* : {*vastausten*, *vastauksien*} : *vastauksia* : *vastauksiin* (i ordboka vist i tabellform). Stadieveksling har ein tilleggskode, først ei stjerne som markerer stadieveksling, og deretter ein bokstav frå A til M som markerer typen av stadieveksling, slik: **aavikoitua**^{52*F} forvandles til ørken, der F viser til vekslinga t : d (*aavikoidun*, osb.). Dette er ein svært presis måte å gje opplysningar på, sjølv om det krev at brukaren blar fram og tilbake i boka. Systemet til SKP er og i ferd med å få ein posisjon som standardssystem, slik at når eg bruker ein av dei andre ordbøkene mine, *Suomalais-marilainen sanakirja*, møter eg dei same kodane der med. Dessverre ber ikkje systemet preg av å vera laga spesielt for tospråklege ordbøker. Kodane kunne t.d. ha vore nummererte frå 1 til 51 for nomena og frå 1 til 27 for verba (ordklassetilhørigheita ville ha gjort det klart kva paradigme det

refererte til). Dei ulike bøyingsklassene er heller ikkje like sjølvstendige. Viss vi ser bort i frå variasjonen i fleirtal kan vi få talet på nominale vokalstammer ned til 14 (mot no 31) og variasjonen i fleirtal kjem enten av automatiske vokalvekslingar foran fleirtalsaffikset *-i-* eller av at skriftspråket for dei ulike klassene har tatt i bruk ulike kombinasjonar av dei 2–5 ulike sideformene for genitiv, illativ og partitiv pluralis. Viss vi deler koden i to delar, ein for eintals- og ein for fleirtalsformene (evt. ein del for eintal og bøyingsstamma i fleirtal og ein del for variasjonen i genitiv og partitiv fleirtal), får vi eit system som skil mellom vesentleg og uvesentleg informasjon på ein heilt annan måte enn SKP sitt system. Ei form som **laatikko**⁴ vil i staden få koden ^{1B}, der 1 tilsvarer SKPs grupper {1–2,4–6,7–14}, og B fortel oss at ordet skil seg frå t.d. **palvelu**² (=1A i det nye systemet) ved å ha ei kortarte sideform i illativ pluralis. Finsk har 26 ulike kasus/numerus-kombinasjonar, av dei er det berre tre som varierer, og desse tre bør ikkje få komplisere resten av systemet. Klassene bør også grupperas etter frekvens, slik at venlege klasser får låge nummer. Det er lett å forstå at når systemet no ein gong eksisterer, er det svært enkelt for ordboksforfattaren å berre kopiere koden direkte frå kjelda. Det eksisterer likevel alternativ til SKP sitt system. Den store *Svensk-finsk storordbok* (SFSO) opererer med eit system der orda i utgangspunktet er delt inn i klasser etter endingsvokal(ar) eller -konsonant. Innafor kvar klasse er så den mest frekvente bøyingstypen umarkert, og andre grupper får koder frå 2 og oppover til maksimalt x. Alt i alt får SFSO langt fleire klasser enn sjølv SKP i si noverande form, så det er ikkje umiddelbart klart kva system som er det beste. Det vil likevel vera synd om SKP sitt system skulle oppnå status som standardssystem utan at ein revisjon etter dei retningslinene eg her har skissert har vorte prøvd ut. Dette er ei oppgåve for det framveksande forskingsmiljøet for finsk som framandspråk!

Opplysningane om stadieveksling er overtydelege. I nesten alle tilfelle går det automatisk fram kva veksling det er snakk om (*tt* kan berre veksle med *t*, osb.) I eksempelet ovafor kunne *t* teoretisk ha veksla med *tt* og ikkje med *d*, men retninga på stadievekslinga vil alltid gå fram av bøyingsstamma, og nybyrjarar kan slå opp i bøyingsparadigmet (her: 52) viss dei er usikre. Unntaka gjeld veksling mellom *k* og *Ø/v/j*, men her vil omgjevningane avgjøre, og vekslingstabellen kan oppgje vilkåra for variasjon.. Det viktige er å få vita om konsonanten vekslar (som i **aavikoitua**^{52*F}) eller ikkje (som i **auto**¹), og den informasjonen kjem fram også med ein forenkla notasjon. Praksisen med symbolet * for stadieveksling (utan tilleggsbokstav) er allereide i bruk i fleire av dei tospråklege storordbøkene. Viss stadievekslings-

notasjonen blir forenkla, blir det og plass til å dele bøyingsklasseinformasjonen i to, slik eg har gjort framlegg om.

Det grammatiske forordet er kort (5 sider), og fell mellom to stolar: Det er ein (vel) lang smakebit på finsk grammatikk, men han er likevel for kort og usystematisk til å hjelpe brukaren til å avgjøre kva form ordet ho er interessert i, står i. Uttaleavsnittet fortel ikkje om dei to unntaka til den fonematiske rettskrivinga (<ng, nk> = [ññ, ñk] og konsonantforlenging etter visse finale -e og etter infinitivs- og imperativ singularis-suffikset), og heller ikkje at finske lukkelydar er uaspirerte. I kasustabellen manglar dei perifere kasusa abessiv, komitativ og instruktiv. I staden blir dei forklarte i teksten, noko som fører til at dei kasusa vi får best forklart, er dei perifere! Dei 6 lokalkasusa burde ha vore sette opp systematisk etter parameterane INDRE/YTRE og TIL/I~PÅ/FRÅ. At akkusativ ikkje har eigne former, som forordet hevdar, er feil. For det første har dei personlege pronomena i både eintal og fleirtal ei unik akkusativform på *-t*. For det andre, og det er det viktigaste, er akkusativ formelt skilt frå alle andre kasus ved å ha **suffikskombinasjonen** *-n* i eintal og *-t* i fleirtal, noko ingen andre kasus har (finske grammatikarar har ikkje alltid dette klart for seg, til stor skade for oss finskstudentar)¹. Nominativ- og partitivobjekt (*Avaa ovi!*, *En avannut ovea*), som teksten hevdar er eksempel på akkusativ (fordi dei er objekt kjem dei inn under samleomgrepet akkusativ), har ingenting med akkusativ å gjøra, men er nettopp det dei blir kalla: objekt i kasus nominativ og i kasus partitiv.

Possessivsuffiksa blir omtalt, men ikkje sett opp i tabellform. Suffikset for 3. person er ikkje nemnt i det heile, eg vil ha med både hovudforma *-nsA* og den viktige tilleggsopplysninga at det har forma *-Vn* etter kasussuffiks som endar på kort vokal.. Vokalharmoniavsnittet fortel ikkje at dei nøytrale vokalane krev fremre suffiks (regelen er: {a,o,u} i suffikset viss {a,o,u} i rota, elles, {ä,ö,y}). Vokalendringar framfor *-i* blir nemnt, men ikkje uttømmande framstilt. Det er ikkje fleire av dei (8) enn at dei kunne ha fått plass i ein tabell, med referanse til t.d. Fred Karlssons *Finskans grammatik* for ei forklaring. Litteraturlista bør skrivas med brukaren i tankane og ikkje berre fortelja kva oppslagsverk forfattaren har brukt. Fred Karlssons grammatikk er t.d. ført opp i litteraturlista, men berre i form av den finskspråkege utgåva, og ikkje som den svenskspråkege originalutgåva. Det er ført opp ei einspråkleg finsk lærebok i finsk, i staden for å kunngjøre det stolte faktum at det faktisk eksisterer ei norskspråkleg lærebok i finsk (Imerslund 1986).

---

¹ Også estisk har med andre ord akkusativ.

Oppsummeringsvis finn eg at denne innleiinga dessverre berre blir det ho kallar seg ("Litt om det finske språket") i staden for det ho burde ha vore fordi ordboka treng det, ei komprimert framstilling av all relevant informasjon brukaren treng for å bøye (evt. finne fram til grunnforma av) ordet ho er ute etter, med referanse til meir utfyllande grammatikkar for forklaring. Gode førebilete finn vi i den sovjetiske leksikografiske tradisjonen, t.d. i Berkov si russisk-norske ordbok, som har gode grammatikkskisser både av russisk og av norsk.

Grammatiske opplysningar for dei norske orda

Desse opplysningane manglar som allereie påpeikt dessverre heilt i FNO. Men kva form skal dei grammatiske opplysningane ha? Med ein i utgangspunktet så enkel morfologi som den norske ser dette ut som eit luksusproblem. Kompliserande faktor er likevel det faktum at bokmål har koda inn geografiske og sosiale skilnader i nettopp morfologien, slik at heile bøyingsklasser (fem.sg.best.form, nøytr.pl.best. form, pret. av I.konj.sv.verb) opererer med dobbelt sett affiks (danske for abstrakt / høgtideleg og norske for konkret / kvardagsleg / nedsettande bruk). Dette talar for eit kodesystem tilsvarande det finske, og eg ser ingen grunn til at systemet i *Bokmålsordboka* ikkje kan vera standard på same måten som Suomen kielen perussanakirja er det. Bokmålsordboka har dessutan eit betre system enn det finske: Kvar ordklasse er merkt med bokstav og nummer, slik at det regelrette bøyingskjemaet i kvart tilfelle er nummer 1. Tilfelle der variasjonen følgjer automatisk av forma på stammen, er slått saman (t.d. sterke og svake hokjønnsord). Jobben med å føre inn desse kodene er ikkje verre enn at Universitetsforlaget kan få nokon til å gjøra det relativt raskt, delar av ordforrådet kan og merkas automatisk. Også her bør det vera ei grammatisk innleiing, t.d. etter mal av forordet i *Bokmålsordboka*, men omsett til finsk, og med uttaleopplysningar. Finske brukarar vil sikkert sette pris på å få lista over bøyinga av sterke og uregelrette svake verb med seg frå NFL over i FNO.

WSOYs FNNFLO hadde opplysningar om både bokmål og nynorsk. Samanlikna med henne representerer FNO eit tilbakesteg, her er det berre bokmål. Bokmålsordboka og Nynorskordboka har dei same grammatiske kodene, nynorsk har ein litt meir komplisert morfologi, og kodesystemet i *Bokmålsordboka* er dermed eit undersett av kodesystemet i *Nynorskordboka*. Eit alternativ er å bruke det fulle (nynorske) systemet, slik at same kode viser både til nynorsk- og

bokmålsparadigma i forordet, og slik at to ulike koder kan vise til ulike paradigme for nynorsk men til same paradigme for bokmål. I dei tilfella der oppslagsordet kjem inn under ulik kategori (fordelinga av genus og av sterke/svake verb varierer ein del) kan vi få to kodar. Oppslagsorda kan vera doble **käännös** oversettelse °omsetjing, men eksempel-setningane henta berre frå eitt av skriftspråka. Om ei dobbelskriving vil ta for mykje plass, må i alle fall det norske grammatikkvedlegget vera tospråkleg, på same måte som i FNNFLO. I Noreg har vi lett for å gløyme skilnadene mellom nynorsk og bokmål, fordi vi kjenner dei. Når dei utanlandske studentane mine spør meg om dei skal lære seg nynorsk eller bokmål, svarer eg at mesteparten av den skriftkulturen dei møter vil vera på bokmål (med viktige unnatak, særleg viss det er litteraturstudentar), men at viss dei vil forstå språket dei same skribentane snakkar, må dei lære seg nynorsk. Viss ei ordbok for utanlandske norskstudentar skal kunne bli ein nøkkel til det norske språksamfunnet, må ho ta omsyn til dette.

Trykk og tonem på norsk

I norsk leksikografisk tradisjon har det av språkpolitiske grunnar vorte vanleg å la vera å seie noko om trykkplassering, av redsle for at det skulle virke talemålsnormerande. Sett frå ein utlendings ståstad er dette klart utilfredsstillande. Det politiske stridsspørsmålet går på om visse romanskbaserte lånord skal ha trykk etter opprinneleg eller norsk mønster. Reglane for trykk i norsk er som kjent (i stikkordsform) slik: Gamle germanske ord har trykk på første staving. For ord med innlånte (låg)tyske prefiks gjeld det at nokre prefiks får trykk, andre ikkje, og trykket fell på første stavinga av rota viss dei ikkje får trykk. Lånord (via diverse språk) frå gresk og latin: I dei austlege dialektane følgjer dei den germanske trykkregelen, mens dei i dei vestlege og nordlege dialektane følgjer trykktilordninga i långjevarspråket. Unntak frå dette er dei austlege høgstatusosiolektane, som har same trykkplassering som vest- og nordnorsk. Dette er kompliserte reglar, som utlendingar som vil lære norsk, absolutt bør få tilgang til. Særleg gjeld det fordelinga av trykksterke og trykksvake lågtyske prefiks. I og med at det austnorske trykkmønsteret kan avleias frå det vestnorske, bør ordboka følgje det vestnorske, men i forordet gjøra merksam på skilnaden mellom aust- og vestnorsk. Ein annan og vel så viktig grunn til å opplyse om trykk er at det dermed samtidig er mogleg å gje opplysningar om tonem. Bokmålsordboka markerer trykket viss det fell på ikkje-initiale stavingar, noko som er fornuftig nok viss det er berre trykk vi er ute etter, men dei har dessverre falle for freistinga til å

markere trykket som tonem 1 eller 2, slik at vi får den absurde situasjonen at vi får vita at *aksént* har tonem 1 (noko anna kan det heller ikkje ha), men ikkje om det heiter *kvínnfolk* eller *kvínnfolk*.

Det er og ei populær misoppfatning i Noreg at tonem berre er relevant for minimale par av substantiv/verb-typen (*lándet* – *lände*, *rénnet* – *rénne*), men slik er det sjølv sagt ikkje. Alle trykksterke stavingar er realisert som tonem 1 eller tonem 2. Viktige minimale par får vi på tvers av ordgrenser, t.d. for typen verb + partikkel: *tá på frakken* ('berøre') ~ *tà på frakken* ('kle på seg'), og også i dei tilfella der det ikkje er snakk om minimale par, vil bruk av feil tonem hos ein talar som elles skil mellom to tonem forstyrre kommunikasjonen. Det er sjølv sagt mogleg å snakke norsk utan å ha tonemdistinksjon, vi har fleire dialektar som gjør nettopp det, dialektar som ligg nettopp i den landsdelen der dei fleste finnane er. Intonasjonsmessig har dei eit system som fell saman med finsk (og med dei fleste andre av verdas språk): Trykksterke stavingar blir realiserte ved hjelp av høgtone. Eit grammatisk forord bør gjøre greie for desse alternativa, slik at dei som skal lære seg norsk med hjelp av ordboka, kan forstå systemet i norsk, og gjøra medvite val på grunnlag av denne innsikta.

Det bør med andre ord settas som ein standard for ordbøker over norsk at denne viktige sida ved norsk språk kjem med. I norske grammatikkar blir tonem tradisjonelt merkte med tal eller enkle og doble aksentar (¹*landet* – ²*lande*; ¹*landet* – ²*lande*). Berkovs ordbok har innført eit system med akutt aksent for tonem ein og grav aksent for tonelag to, jfr. eksempla i forrige avsnitt. Dette gjennomfører han i **alle** dei norske orda, også eksempelsetningane (t.d. s. 87 *å skrive et skùespill*, men dessverre berre innafor ordgrensa, slik at han har (same side) *det å skru opp prìsene* i staden for det korrekte *det å skrù opp ...*). Fordelen med dette systemet er at det ikkje er plasskrevande, at det ikkje forstyrrar teksten så mykje som dei andre systema (lesarar som ikkje er interesserte i tonem, kan lettare ignorere retninga på aksenten og berre konsentrere seg om plasseringa), og at dei er ikonisk (rett nok for austnorsk, men likevel). Både FNO og andre norske ordbøker bør følgje Berkovs eksempel her.

Eksempelsetningar

Eit kort blick på ei tilfeldig side gir inntrykk av at det er svært få eksempelsetningar i boka. Grunnen til dette er snarare at kvart samansette ord har fått si eiga linje, slik at t.d. dei 32 oppslagsorda som er danna som samansetting med ordet *etu-* 'for(an)-', har fått kvar sin

separate artikkel, i staden for det meir økonomiske systemet med å plassere dei under same artikkel:

etu- for-

etuajassa (dagl) før tida *Juna tuli* ~ ~ Toget kom før oppsatt ankomsttid. Toget kom før oppsatt ankomsttid.

etuajo-oikeus forkjørsrett

etualla forgrunn *olla ~lla* være i forgrunnen

etuhalkio gylf

etuhammas fortann

etuilija køsniker

etuilla snike (i køen)

etuistuin forsete

etujärjestö interesseorganisasjon

...

etu- for, ~**ajassa** (dagl) før tida *Juna tuli*

~ ~ Toget kom før oppsatt ankomsttid.

~**ajo-oikeus** forkjørsrett, ~**ala** forgrunn

olla ~lla være i forgrunnen, ~**halkio**

gylf, ~**hammas** fortann, ~**ilija** køsniker,

~**illa** snike (i køen), ~**istuin** forsete,

~**järjestö** interesseorganisasjon, ...

Ved nærare gransking finn eg likevel at eg som norsk brukar alltid finn ei eksempelsetning når eg har bruk for henne, trass i det litt ordlisteprega førsteintrykket. Finske brukarar vil sannsynlegvis ikkje vera like nøgde. Som regel gir FNO kontekst i dei tilfella det er fleire enn ei omsetting. Det heiter t.d. **kansio**³ perm, mappe, album; og **kannella**^{67*J} **1** sladre **2** påkjære, utan vidare forklaring, slik at den finske brukaren må kryssjekke i ei norsk(-finsk) ordbok for å finne skilnaden mellom *perm*, *mappe* og *album*, og mellom *sladre* og *påkjære*. I dei fleste tilfelle finn vi likevel kontekst, som i **kappalle**⁴² **1** del, stykke ~ *juusto* et stykke ost **2** avsnitt *jakaa teksti ~leisiin* dele teksten i avsnitt .... For å få ei symmetrisk ordbok må denne praksisen bli konsekvent, og nok ein gong kan Berkov si ordbok tene som forbilete.

Reksjon av verb blir markert med eksempelsetningar og ikkje med forkorta pronomen, som i fleire av dei finske storordbøkene. På den måten slår ein to fluger i ein smekk, i og med at tydinga av verbet kjem klarare fram med eit eksempel, samtidig med at den grammatiske informasjonen er der. Her har FNO lagt seg på ei heldig løysing.

Trykkfeil

Bokmeldingssjangeren krev at eg skal fortelja om boka inneheld trykkfeil. Det gjør ho. Den mest graverande er at siste side i bokstaven R manglar, noko forlaget også prøver å bøte på med å legge henne ved som lausblad (burde ha vore klistrelapp, til å lime inn bakarst, eg har allereie mista lausbladet mitt). Alle ordboksforfattarar og -produsentar bør føre opp denne ulukkeshendinga på lista si over Ting som ikkje skal skje i ordboksproduksjonen. Ein annan feil er at fleirtalsmerket *-t*

manglar i paradigmet som er sett opp i den grammatiske innleiinga (s. X). Det er trykkfeil i sjølve manuskriptet og, men ikkje såpass at det har plaga meg.

Omfang

Med 23.000 ord fordelt på 266 sider kjem FNO i ein mellomklasse mellom lommeordboka og storordboka, ein skjebne ho deler med dei fleste andre ordbøkene Universitetsforlaget har gjeve ut i same serie. Her ligg også FNOs desidert største svakheit: Ho er for stor til å gå ned i lomma, men for lita til bruk ut over basisnivå. FNO kjem t.d. til kort ved lesing av avisa *Helsingin Sanomat*, ordforrådet strekk ikkje til. Problemet er altså ikkje det som står i ordboka, men det som ikkje står der, og dette får meg til å sette eit spørreteikn ved denne ordboksstorleiken i det heile. Viss ordboka likevel er dømt til å stå i bokhylla og ikkje ligge i innerlomma, kan ho like godt vera minst eit par cm tjukkare, slik at eg kan vera sikker på at bladinga mi ikkje er bortkasta (blir det for mange bomturar, grip eg heller etter *Finsk-svensk storordbok* med det same). Med ei-linje-per-oppslagsord-praksisen sin er FNO ein av dei minste ordbøkene i serien, og står dermed lageleg til for ei drastisk utviding. Til neste utgåve bør denne praksisen endras til den vanlege komprimerte framstillinga av samansetningar, og ordforrådet bør aukast slik at boka likevel blir tjukkare enn førsteutgåva.

Samandrag

Sterke sider ved FNO er dei grammatiske opplysningane for dei finske orda. Også utvalet av eksempelsetningar er imponerande, ikkje så mykje for mengden av eksempel, men for evna til å skjera ned utvalet til eit minimum og likevel alltid ha eit eksempel klart når (den norske) ordboksbrukaren treng det. Den største svakheita ved sjølve ordboka (bortsett frå omfanget) er asymmetrien. Dette er særleg graverande når språket morfologisk sett er så ukomplisert som norsk: Å gjøra ordboka symmetrisk ville ikkje ha tatt mykje plass. Manglande forklaring av ulike norske omsettingsalternativ er heller ikkje så bra.

Det vi som brukarar aller mest ønsker oss, er likevel ei anna ordbok enn det som no er skrive, ei *større* ei. FNO fell (som dei fleste av søstrene sine i Universitetsforlaget sin ordbokserie) ned mellom to stolar, og bør allereide til neste opplag ha komme seg opp att og bli ei til alle høve brukbar *storordbok*.

Litteratur

Ordbøker

- Bergsland, Knut og Lajla Mattson Magga 1993: *Åarjelsaemien-daaroen baakoegærja / Sydsamisk-norsk ordbok*. Billefjord: I>ut.
- Berkov 1987= Berkov, Valerij: *Russko-norvezjskij slovar' / Russisk-norsk ordbok*. Moskva: Russkij Jazyk. 2. utgåve Oslo: Universitetsforlaget 1995.
- Bokmålsordboka* = Landrø, Marit Ingebjørg og Boye Wangenstein (red.) 1986: *Bokmålsordboka. Definisjons- og rettskrivingsordbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Daví>sson og Holm 1982 = Daví>sson, A>alsteinn og Gösta Holm: *Svensk-isländsk ordbok / Sænsk-íslensk or>abók*. Lund/Reykjavík: Walter Ekström bokförlag/Almenna Bókafélagi>.
- Finsk-svensk storordbok* = Cannelin, Knut, Aulis Hirvensalo og Nils Hedlund 1976: *Suomi-ruotsi Suursanakirja / Finsk-svensk storordbok*. Borgå: WSOY
- FNNFLO = Farbregd, Turid og Aili Kämäräinen 1978: *Finsk-Norsk Norsk-Finsk lommeordbok*. Helsingfors: WSOY
- Moisio, Arto og Valentin Vasiljev 1995: *Suomalais-marilainen sanakirja*. Åbo: Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 52.
- Nynorskordboka* = Hovdenak, Marit, Lurits Killingbergtrø, Arne Luvhjell, Sigurd Nordlie, Magne Rommetveit og Dagfinn Worren (red) 1986: *Nynorskordboka. Definisjons- og rettskrivingsordbok*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- SFSO = Göran Karlsson (red.) 1984: *Svensk-finsk storordbok / suomi-ruotsi suursanakirja I–III*. Suomen kirjallisuuden seruran toimituksia 358. Jyväskylä: Gummerius
- SKP = Harala, Risto (päätoimittaja) 1990: *Suomen kielen perussanakirja. Ensimmäinen osa. A–K*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Painutuskeskus Oy.

Annan litteratur

- Bergenholtz, Henning 1995: Grammatik i bilingvale ordbøger. *Lexico-Nordica* 2, 5–18.
- Imerslund, Bente 1986: *Ymmärrän! : lærebok i finsk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Karlsson, Fred 1978: *Finskans grammatik*. Helsingfors: SKS.
- Karlsson, Fred 1983: *Suomen peruskielioppi*. Helsingfors: SKS.